

OLIMPIADA NAȚIONALĂ „MEȘTEȘUGURI ARTISTICE TRADIȚIONALE“. DE LA UTOPIE LA CERTITUDINE

Dr. Corneliu BUCUR
Maria DĂRĂBANT

Muzeul „Astra“ nu numai că este o arhivă unică în plan național și european privind întreaga creație tehnică aparținând civilizației populare tradiționale românești, a unor valori indispensabile cunoașterii capacității de creație arhitectonică, tehnică, artistică a poporului român, dar, prin activitățile pe care le desfășoară, este un conservator activ, devenind un muzeu viu în cadrul programelor sale de manifestare, mai mult decât atât, un factor catalitic care își propune revitalizarea acestor procese la scară națională și recuperarea pentru cultura și economia satului românesc a acestui important sector al vieții cotidiene.

În cadrul acestui program, o poziție proeminentă, prin valențele sale sociale privind relansarea prin școală a meșteșugurilor artistice tradiționale, în lumea satului este Olimpiada națională „Meșteșuguri artistice tradiționale“. Începând cu anul 1992, muzeul „Astra“ a organizat patru ediții ale „Târgului copiilor meșteșugari din România“, această manifestare apărând ca o necesitate de prelungire și completare a Târgului Creatorilor Populari din România (anul acesta ajungând la a XXIV-a ediție).

Prin demersurile întreprinse de Muzeul „Astra“ la Ministerul

Învățământului începând cu anul 1996 s-a reușit cuprinderea acestei manifestări în calendarul acțiunilor extrașcolare și transformarea ei în Olimpiadă națională. Anul trecut a fost elaborat un Regulament (anexa 1) al acestei olimpiade care are ca scop conștientizarea populației școlare asupra valorilor perene ale civilizației populare românești de a dezvolta talentul și aptitudinile celor care, cu pasiune, se apleacă asupra acelor valori, urmărind dezvoltarea abilităților practice de a produce valori de artă populară autentică, și de aici demarând educația etno-culturală; cunoașterea propriei identități și promovarea sa culturală în dialogul cultural-științific și politico-diplomatic internațional. Anul trecut 10 dintre copiii premiați la Olimpiadă au participat la Festivalul Internațional „Arta copiilor ‘96“ - Dresda, Germania, organizat de UNICEF, în cadrul programelor de cunoaștere a identităților mondiale, bucurându-se de o apreciere deosebită, în presă și la TV.

„Așadar, a instrui și mai ales a educa înseamnă a integra pe copil în neamul din care pace parte“¹.

1. Simion Mehedinți,
*Scrieri despre
educație și
învățământ*,
Antologie, Editura
Academiei Române,
București, 1992,
p.104.

A doua ediție a fazei finale a Olimpiadei Naționale „Meșteșuguri artistice tradiționale” - desfășurată și anul acesta la Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului - datorită eforturilor depuse în special de conducerea muzeului, a venit, încă o dată, să demonstreze virtuțile și virtualitățile artei populare românești, perenitatea valorilor sale în satele României, disponibilitatea excepțională a copiilor și tinerilor din toată țara de a prelua și conserva activ tradițiile acestui important sector al creației noastre naționale.

Fie că au deprins meșteșugul în familie (spre exemplu fiul și fiicele familiei Bacia din Tureac comuna Tiha Bârgăului, jud. Bistrița Năsăud - vestiți cojocari, incondeietoarele de ouă ale familiei Hotopilă din Ulma, jud. Suceava), de la mari maeștri, membri ai Academiei Artelor Tradiționale din România (Tecoanță Silvia, Suci Nicolae, Purcărea Nicolae, Nițu Constantin), sau în

cadrul Cluburilor copiilor și elevilor (Școala Normală Deva, jud. Hunedoara), copiii prezenți la faza finală a Olimpiadei Naționale au făcut dovada unor calități artistice și tehnice excepționale, de îndemănare și rafinament artistic, impresionând întreaga asistență și convingând pe cei mai sceptici specialiști că, aproape paradoxal, arta populară românească are un viitor pe măsura trecutului ei glorios.

La faza finală a Olimpiadei au participat, în acest an, 156 de copii din 26 de județe ale țării, plus municipiul București. Județele absente au fost: Alba, Arad, Argeș, Timiș, Mehedinți, Teleorman, Giurgiu, Călărași, Ialomița, Buzău, Tulcea, Galați, Botoșani, Maramureș (14), dintre care, la edițiile precedente au participat reprezentanți din Maramureș, Botoșani, Argeș și Galați, motiv să ne întrebăm care poate fi explicația absenței lor la această ediție?

Tinere participante la Olimpiadă, specializate în arta țesutului

Tineri specialiști
în arta lemnului

Problema se pune pentru județele care nu au participat până în prezent, unele cu tradiții bogate: Alba, Mehedinți, Timiș.

Chiar dacă numărul participanților din acest an a fost mai mic (156 față de 249), acest lucru nu înseamnă o diminuare în practicarea meșteșugului. Considerente financiare au impus numărul restrâns de participanți la această ediție. Calitativ, însă, putem spune că eforturile participanților au fost dovedite cu prisosință. De la cunoștințele teoretice la cele practice, la eforturile depuse de unele cercuri (Cercul copiilor din Târgu-Jiu), evidente pentru recuperarea tradițiilor locale, în diversificarea meșteșugurilor, s-a constatat o indiscutabilă acțiune de creație, o motivație superioară a micilor meșteșugari. Toate acestea dovedesc că edițiile anterioare au fost prilejuri de stimulare, de concurență, fiecare încercând să se depășească, să aducă

ceva „nou“ legat de meșteșugul practicat. De exemplu, anul trecut cercul din Valea Danului, jud. Argeș, condus de Gherasimescu Dan, s-a prezentat cu icoane de vatră. Anul acesta, alte două cluburi, cel din Moreni și cel din Târgu-Jiu, au căutat, s-au documentat și s-au prezentat cu câte un elev fiecare, care au învățat meșteșugul icoanelor de vatră.

Spectacolul general al Olimpiadei a fost potențat artistic și de costumele autentice cu care copii s-au prezentat la această întrecere. Și pentru întâia oară, acestea au fost completate de podoaba capilară: exemplul fetelor din Salva, jud. Bistrița Năsăud, îndrumate de Todoran Lucia, care, pe lângă meșteșugul cusutului cu mărgelile, au prezentat și modele de împletire a părului, a cosițelor, așa cum numai bunicile lor mai știau să o facă în satul natal.

Numărul copiilor participanți

din mediul rural a fost de 40, reprezentând 15 centre rurale (anexa 2): Tureac, Salva - jud. Bistrița Năsăud; Bedeciu, jud. Cluj; Copăcioasa - jud. Gorj; Cămpenita - jud. Mureș; Cornățelu, Oboga - jud. Olt; Dărmănești - jud. Prahova; Altâna, Avrig, Tălmăcel - jud. Sibiu; Ulma, Grănicești - jud. Suceava; Negriștești, Nereju - jud. Vrancea. Număr mic, dacă luăm în considerare faptul că această Olimpiadă se adresează prin excelență copiilor din mediul rural! Aceste centre sunt reprezentative pentru tradiția diferitelor meșteșuguri practicate în zonă, respectiv localitate. De exemplu, Negriștești (Clubul este condus de Toma Avram), unde arta lemnului este ilustrată prin minunatele tipare de caș sau prin păpușarele folosite pentru presat cașul afumat și aflate în uz și astăzi.

Cluburile copiilor și elevilor au participat cu un număr de 113 elevi (anexa 3). Exemplul pe țară în cadrul Școlilor Normale, pentru modul în care îi pregătește pe viitorii învățători, Clubul elevilor din Deva - îndrumător Mircea Lac - a venit anul acesta și cu jucării tradiționale din lemn, dovedind încă o dată preocuparea deosebită a „profesorului” Mircea Lac, pentru îmbogățirea permanentă a repertoriului. Cercetările pe teren, efectuate cu elevii, pentru documentarea directă la sursă, la izvorul tradiției autentice, prezența la sesiunile de comunicări, la târgurile din țară și din străinătate, fac dovada că „Școala de la Deva” reprezintă pentru cluburile orașenești pilda demnă de urmat. La rândul său, Clubul din Târgu-Jiu, condus de Ciolacu Pompiliu, a făcut un salt calitativ deosebit, prin diversificarea

meșteșugurilor abordate: prelucrarea osului și cornului, executarea icoanelor pe vatră, dar și prin creșterea calității obiectelor executate. Clubul din Moreni, jud. Dâmbovița, îndrumat de Moldoveanu Vasile și Bănicelu Elena, s-a prezentat și în acest an cu copii deosebit de talentați, dovadă și premiile obținute. Și tot din județul Dâmbovița, amintim pe tânărul olar din Dărmănești, care a deprins meșteșugul în familie, contribuind deja, la o vârstă fragedă, la întreținerea ei cu banii câștigați pe oalele vândute în târg.

Salutăm prezența anul acesta la Olimpiadă a Clubului de la Horezu, jud. Vâlcea, cunoscut centru de olari. Chiar dacă ceramica executată de copii nu este la înălțimea meșterilor vestiți, ne bucură preocuparea copiilor pentru ca acest centru de tradiție să nu moară.

O categorie aparte de participanți o constituie elvii care locuiesc în orașe și care au deprins meșteșugul de la marii maeștri Suciu Nicolae, Purcărea Nicolae, sau Cercul de pictură pe sticlă al preotului Pop Emil din Miercurea Ciuc (anexa 3).

Analiza efectuată pe categorii de vârstă a dus la concluzia că cei mai numeroși sunt copiii de până la 14 ani, inclusiv (91), cei între 15-18 ani în număr de 65, iar categoria cea mai puțin reprezentată este de cea de până la 10 ani.

Pentru meritele lor deosebite, copiii au fost distinși cu 17 premii I, 17 premii II și 17 premii III, 56 premii speciale și un premiu de excelență, acordat Clubului elevilor de la Școala Normală din Deva, condus de Mircea Lac.

ANEXA 1

REGULAMENT

OLIMPIADA „MEȘTEȘUGURI ARTISTICE TRADIȚIONALE“

Ministerul Învățământului, în colaborare cu Inspectoratul Școlar Județean Sibiu, Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „Astra“ Sibiu și Ministerul Culturii, organizează Olimpiada „Meșteșuguri artistice tradiționale“. Scopul acestei acțiuni este de a conștientiza populația școlară asupra valorilor perene ale civilizației populare românești, de a dezvolta talentul și aptitudinile celor care, cu pasiune, se apleacă asupra acelor valori, urmărind dezvoltarea abilităților practice de a produce valori de artă populară autentică.

1. CONDIȚII DE PARTICIPARE:

Pot participa copii între 6-18 ani care se manifestă, prin instrucția și educația primite în familie sau la școală, ca adevărați creatori de artă populară, cunoscători ai secretelor meșteșugului artistic tradițional, al specificului artizanal din satul de origine, având calitățile de manualitate, dexteritate tehnică și simț artistic propriu unui artist autentic provenind din mediul rural, membri ai cercurilor de profil de artă populară, din școli sau cluburile elevilor din mediul rural sau urban.

Prezența la etapele-concurs va fi aprobată exclusiv în costum popular, reprezentând portul popular specific satului și zonei de rezidență pentru fiecare concurent. Se va evita utilizarea pieselor moderne din materiale industriale (nylon etc.) în confecționarea pieselor de port popular.

Lucrările prezentate pentru concurs vor trebui să respecte tradiția locală a genului, lăsând loc și exprimării talentului și forței de creație proprii, însă, manifestate în deplin respect pentru spiritul original al tradiției.

Fiecare județ va stimula participarea în concurs, la faza județeană, a unui număr nelimitat de elevi, selecționați, însă, la nivel comunal sau orașenesc pentru unul din meșteșugurile tradiționale: olărit, țesut, brodat, confecționat podoabe sau măști, cojocărit, curelărit, sculptură lemn, prelucrare sau decorare a metalelor, osului sau cornului, confecționat instrumente muzicale, pictură pe lemn sau sticlă, încondeierea ouălor, împletituri paie, foi de porumb sau nuiiele.

Faza națională se va desfășura în două etape: prima etapă 13-15 iunie, „Târgul național al micilor meșteșugari artiști“ va consta din prezentarea unor produse brute sau semifinite pe care le vor desăvârși în timpul competiției, concurentul demonstrând că posedă personal cunoștințe temeinice legate de practicarea meșteșugului, că stăpânește tehnicile de lucru privind confecționarea, modelarea și decorarea artistică a produselor, conform tradiției.

Etapa a II-a în perioada 16-22 iunie va cuprinde doar premianții fazei naționale pentru un stagiu de documentare sub îndrumarea specialiștilor muzeului în „Tabăra Națională a Micilor Meșteșugari Artiști“.

Scopul taberei este de a asigura, sub îndrumarea celor mai buni specialiști din țară - teoreticieni și practicieni -, un stagiu pentru

perfecționarea deprinderilor și aprofundarea cunoștințelor cu caracter general - teoretic privind istoricul artei populare din România, specificul etno-cultural al diferitelor zone etnografice, evoluția genurilor de creație în plan istoric sau mutațiile contemporane, utilizându-se, în acest scop, întregul patrimonial al muzeului ca sursă de documentare. La încheierea taberei copiii vor organiza o expoziție (cu vânzare) a creațiilor confecționate în perioada petrecută în tabăra de la Sibiu.

În baza unei selecții riguroase a valorilor, se vor depune toate eforturile pentru organizarea unor târguri sau a unor expoziții internaționale cu lucrări ale celor mai dotați copii, care promet să devină ștafeta culturală de mâine a creației de artă populară autentică din România, prin participarea lor la manifestări de acest gen, în afara României.

Jurizarea valorilor de la faza județeană va fi asigurată de către o Comisie de jurizare, constituită din specialiști - teoreticieni (etnologi, muzeologi, critici de artă), practicieni (creatori populari, meșteri instructori) și reprezentanți ai inspectoratelor școlare județene.

La faza națională, fiecare județ va participa cu un număr de 10 (zece) elevi, câștigători ai fazei județene, reprezentând, pe cât posibil, grila de meșteșuguri.

2. PERIOADA ȘI LOCUL DE DESFĂȘURARE

Faza județeană a concursului se va desfășura în lunile martie-aprilie, până la 15 mai, făcându-se cunoscute, în scris, pe baza unei fișe de înscriere (vezi modelul alăturat), câștigătorii acestei faze, pe adresa Inspecto-

ratului Școlar Județean Sibiu, str. A.Șaguna, nr.36, 2400, Sibiu, tel/fax.069/210466.

Faza națională se va organiza, în fiecare an, în Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „Astra” Sibiu, după metodologia și cu respectarea riguroasă a principiilor de concurs stabilite pentru faza județeană, prin convocarea unei Comisii Naționale de Jurizare, după aceleași criterii, dar având, de această dată, în componență și reprezentanți ai Ministerului Culturii și ai Ministerului Învățământului.

Faza Națională se va desfășura în Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „Astra” Sibiu, în perioada 13-15 iunie, etapa I a concursului, și 16-22 iunie, etapa a II-a.

Fiecare delegație județeană va fi însoțită la Sibiu de către doi reprezentanți adulți.

Pot participa și alte persoane, însă, pe cheltuiala lor. Însoțitorului și copiilor participanți la faza finală li se asigură cheltuielile de deplasare, masă și cazare.

3. PREMIILE

Pentru fiecare probă de concurs (deci pe fiecare gen de creație) se acordă premiile I, II, III care vor consta în diplome, însoțite de cadouri în bani și obiecte, în funcție de fondurile asigurate de Ministerul Învățământului, de Ministerul Tineretului și Sportului și de Ministerul Culturii.

Pentru stimularea participanților cu premii cât mai consistente se va apela, în afara fondurilor asigurate de către cele trei ministere tutelare, și la sponsori din întreaga țară.

4. Acțiunea fiind cuprinsă în

Calendarul acțiunilor extrașcolare al Ministerului Învățământului, cheltuielile de transport pentru elevi și însoțitori, conform legislației în vigoare, se suportă de inspectoratele școlare de unde provin aceștia iar cele de cazare și masă de către Ministerul Învățământului.

5. Sosirea participanților la Sibiu va avea loc în ziua de 12 iunie până la ora 21. Grupurile vor fi așteptate în stația CFR Sibiu. (Rugăm comunicați ziua și ora sosirii conform prevederilor din Regulament).

6. Participanții vor avea asupra lor suma de 3.000 lei reprezentând contravaloarea biletelor de intrare la diferite muzee.

ANEXA 2

OLIMPIADA NAȚIONALĂ „MEȘTEȘUGURI ARTISTICE TRADIȚIONALE“ 4-6 iulie 1997

Sate participante

1. Salva	jud. Bistrița-Năsăud
2. Tureac	jud. Bistrița-Năsăud
3. Bedeciu	jud. Cluj
4. Copăcioasa	jud. Gorj
5. Cîmpenița	jud. Mureș
6. Cornățelu	jud. Olt
7. Oboga	jud. Olt
8. Dărmănești	jud. Prahova
9. Alțana	jud. Sibiu
10. Tălmăcel	jud. Sibiu
11. Avrig	jud. Sibiu
12. Ulma	jud. Suceava
13. Grănicești	jud. Suceava
14. Negrilești	jud. Vrancea
15. Nereju	jud. Vrancea

ANEXA 3

OLIMPIADA NAȚIONALĂ „MEȘTEȘUGURI ARTISTICE TRADIȚIONALE“

Cluburi ale copiilor și elevilor participante

1. Bacău	jud. Bacău
2. Brăila	jud. Brăila
3. Breaza	jud. Prahova
4. Caransebeș	jud. Caraș-Severin
5. Craiova	jud. Dolj
6. Deva	jud. Hunedoara
7. București	
8. Constanța	jud. Constanța
9. Huedin	jud. Cluj
10. Iași	jud. Iași
11. Moreni	jud. Dâmbovița
12. Hârlău	jud. Iași
13. Luduș	jud. Mureș
14. Sfântu-Gheorghe	
	jud. Covasna
15. Sibiu	jud. Sibiu
16. Roman	jud. Neamț
17. Horezu	jud. Vâlcea
18. Toplița	jud. Harghita
19. Tășnad	jud. Satu-Mare
20. Târgu-Jiu	jud. Gorj
21. Oradea	jud. Bihor
22. Zalău	jud. Sălaj
23. Suceava	jud. Suceava
24. Vaslui	jud. Vaslui

Elevi și meșteri îndrumători

1. Făgăraș - Suciu Maria, îndrumător Suciu Nicolae
2. București - Mihăescu Alex., îndrumător Suciu Nicolae
3. Săcele - Rebencic Florin, îndrumător Purcărea Nicolae
4. Miercurea-Ciuc cerc îndrumător preot Pop Emil

ZUSAMMENFASSUNG

Im Rahmen des Programms der Wiederbelebung des volkstümlichen Schaffens belegt der nationale Wettbewerb „Traditionelle künstlerische Gewerbe“ eine vorherrschende Stellung. Beginnend mit dem Jahr 1992 hat das „ASTRA“-Museum 4 Auflagen des „Marktes der kleinen Handwerker aus Rumänien“ veranstaltet als eine Verlängerung und Vervollständigung des „Marktes der volkstümlichen Handwerker aus Rumänien“ (in diesem Jahr, schon die XIV. Auflage). Durch die Schritte, die das „ASTRA“-Museum, ab 1996 beim Erziehungsministerium unternommen hat, ist es gelungen, diese Veranstaltung in dem Kalender der außerschulischen Aktionen zu erfassen und sie in einen nationalen Wettbewerb umzuwandeln. Im Vorjahr wurde eine Vorschrift dieses Wettbewerbs

erarbeitet, um die Schüler auf die dauerhaften Werte der rumänischen Volkskulturaufmerksam zu machen, um das Talent und die Fertigkeiten derer zu entwickeln, die sich mit Leidenschaft dieser Werte widmen, um die Geschicklichkeit zu entfalten, authentische Werte der Volkskunst herzustellen, und dadurch die ethno-kulturelle Erziehung einzusetzen, sowie die eigene Identität besser zu kennen und sie in den kulturell-wissenschaftlichen und politisch-diplomatischen Dialog zu befördern. Im Vorjahr haben 10 der bei diesem Wettbewerb prämierten Kinder an dem von der UNICEF organisierten internationalen Festival „Brückenmännchen '96“ in Dresden/Deutschland - im Rahmen der Programme zum Kennenlernen der Identitäten der Welt - teilgenommen, wobei sie sich einer besonderen Anerkennung erfreut haben.

Gospodăria-atelier pentru prelucrarea borangicului, Croici-Mătășari, județul Gorj, Muzeul Civilizației Tradiționale „Astra“, Sibiu